

Ökar cannabis risken för våld?

(publicerat i Narkotikafrågan nr 2, 2017)

Text: Pelle Olsson©

Cannabis har uppmärksammats allt mer i samband med våldsamma mord och terrorhandlingar. Två av de som blivit mest omskrivna nyheterna med detta tema i svenska medier under senare tid är Manchesterbombaren Salman Abedi som dödade 22 ungdomar och skadade över 100 under en rockkonsert i våras¹ samt 22-åringen som i maj 2017 dödade sin 19-åriga flickvän Tove utanför Hudiksvall.² Båda dessa gärningsmän är enligt tidningsuppgifter storkonsumenter av cannabis.

En lång rad andra mycket brutala våldsbrott har under senare år utförts av personer som varit kända cannabiskonsumenter. Bombdådet vid Boston marathon april 2013³, australiska mamman som dödade sina barn i december 2014⁴, attacken mot kulturhuset Krudttønden i Köpenhamn i februari 2015⁵, massmorden på den franska satirtidskriften Charlie Hebdo i januari 2015⁶ och massakern på gayklubben i Orlando, Kalifornien juni 2016⁷, för att nämna några av de mest spektakulära dåden.

Gängkrig är cannabiskrig

Ett annat, kanske oväntat samband mellan cannabis och våld beskrivs i en artikelserie i Dagens Nyheter av Lasse Wierup. Han har kartlagt 100 män som gripits efter väpnade uppgörelser i Sverige 2013 – 2017. De flesta var unga män, genomsnittsalder 24 år, varav majoriteten inte tillhörde någon organiserad brottslighet. Två tredjedelar, 63 personer, var dömda för droganvändning och nästan alltid har det handlat om cannabis. Det är ofta uppgörelser om lokala cannabismarknader (många gånger små partier) som utlöst skjutningarna. ”Cannabisaffärer på gatunivå löper som en röd tråd” står det i en sammanfattning av Wierups undersökning.⁸

Allt det här är dock bara anekdoter, lösryckta händelser, men inga bevis att cannabis kan leda till aggressioner och våld. Inom vetenskapen har man försökt hitta ett orsakssamband.

I forskningsöversikten *Skador av hasch och marijuana* från 2009 tar den svenska psykiatern Jan Ramström upp frågan om cannabis och våld.⁹ Han påpekar att det inte tycks finnas ”någon studie som på ett metodologiskt tillfredställande sätt visar att cannabis har någon koppling till våld”. Förklaringen kan vara att man inte undersökt effekterna på särskilt sårbara individer eller interaktionen mellan cannabis och alkohol, menar Ramström.

Han refererar till en rad studier som pekar åt lite olika håll. Flera forskningsrapporter styrker sambandet mellan cannabis och aggression i samband med abstinens, men ofta inte under ruset.^{10 11 12} En forskningsöversikt över studier publicerade fram till från 2005 visar att risken för olika typer av våldshandlingar ökar, även i nära relationer.¹³

Dock finns studier från samma tid som inte hittat något signifikant (statistiskt säkert) samband mellan cannabis och våld mot annan person. Dels en om holländska fängelsekunder,¹⁴ dels en från universitetet i Buffalo, staten New York, om våld från missbrukande gifta män. Alkohol och kokain gjorde dem mer våldsbenägna, men inte cannabis och opiater.¹⁵ Resultaten i den senare bekräftas delvis i en senare amerikansk studie av 634 par som varit gifta i 9 år. Om båda makarna rökte mycket cannabis minskade antalet våldshandlingar i hemmet, men den ökade om hustrun hade varit utsatt för

våld i en tidigare relation.¹⁶ Det kan förklaras med att själva ruset i normalfallet gör cannabisrökaren lugnare. En rättsstudie bekräftar att påverkan på CB1-receptorerna (cannabinoidreceptorerna i hjärnan) dämpar aggressivt beteende.¹⁷

I en studie från 2016 hade man undersökt upplevd aggression hos storkonsumenter av cannabis och alkohol jämfört med en drogfri kontrollgrupp. De sammanlagt 61 försökspersonerna blev utsatta för olika typer av aggressiva provokationer, varpå de fick beskriva sina reaktioner. Slutsatsen var att alkohol ökade känslan av aggression medan cannabis minskade den.¹⁸

Kunskapen ökar

Botaniserar man vidare i de senaste årens forskning får man en bättre helhetsbild. Vad som händer under ett normalt rus är en sak, en annan när ruset går snett eller om brukaren är psykiskt instabil. En tredje aspekt är abstinensfasen och en fjärde är allting runtomkring bruket av cannabis, inte minst det faktum att cannabisrökare i gemen är stora alkoholkonsumenter.

En holländsk studie från 2006 som leddes av Karin Monshouwer från Trimbos Institute i Utrecht, ville ta reda om drogen ökar aggression och kriminellt beteende hos unga. Hon ville samtidigt undersöka om den holländska cannabispolitiken hade en dämpande inverkan på våldstendenserna jämfört med länder som har en strängare syn på cannabis. Data från 5500 12-16-åringar undersöktes. Forskarna såg ett tydligt samband mellan cannabis och våld samt även med brottsliga handlingar. Risker ökade ju högre konsumtionen var. ”I ett land med en liberal narkotikapolitik som Holland är cannabis associerat med aggression och brottslighet precis som i andra länder/.../ Alkohol och regelbunden tobaksrökning var starkt bidragande faktorer”, skriver Monshouwer i sin sammanfattning.

Att cannabisrökning också kan leda till maniskt beteende visar en systematisk analys av sex studier med sammanlagt över 2300 personer. Studien utfördes av en forskargrupp vid Warwick University i England ledd av Steven Marwaha och Melanie Gibbs. De ville ha svar på två frågor. Den ena var om cannabis kan leda till ökade maniska symtom hos personer med bipolär sjukdom. Mani innebär överdriven upprymdhet, hög energi, hyperaktivitet och minskat sömnbehov. Det kan också slå över till ilska, våld, vanföreställningar och att man hör röster. Den andra frågan var om cannabis ökar risken för att utlösa mani. Svaret blev ja på båda frågorna. Studien publicerades 2014.¹⁹

Ytterligare en rapport som kompletterar bilden kommer från anrika Yale University i Connecticut, USA. Forskarlaget har på ett helt nytt sätt tagit reda på hur marijuana påverkar impulsivitet och fientliga känslor mot andra. De 43 försökspersonerna rapporterade fortlöpande via sina smartphones hur de kände sig samtidigt som de angav bruk av alkohol, tobak och marijuana. Resultatet blev att marijuana var associerat med ökad impulsivitet under de dagar man rökte marijuana och även dagen efter. Bruket var också associerat med ökat aggressivt beteende och uppfattning att andra också var ovänliga. De här känslorna var oberoende av hur mycket marijuana man rökte eller om man samtidigt drack alkohol.²⁰

Rapportens huvudförfattare psykiatriprofessor Emily Ansell säger i en intervju på Yales hemsida att hon blev överraskad att den ökade impulsiviteten varade till dagen efter marijuanarökning medan den inte gjorde det efter alkohol.²¹

Stark indikation för våldsbrott

Förra året publicerades i tidskriften *Psychological Medicine* den hittills mest långvariga studien om cannabis och våld. Forskarna ville rensa bort de många bidragande faktorer som försvårat tolkningar av tidigare studier på området. Därför följde man ett stort antal (411) engelska män under mycket lång tid, från 8 till 56 års ålder, och kunde på så sätt få en bättre överblick av försökspersonernas liv. Man mätte förekomst i kriminalregistret för våldsbrott plus självrapportering om våldsbeteende. Slutsatsen var att det finns ”en stark indikation att cannabisanvändning föregår våldsbrott, vilken kan bero på ett möjligt orsakssamband”.²²

I början på 2017 kom ytterligare en vetenskaplig rapport *Marijuana and law* som förtydligar ett troligt samband. Artikelförfattarna, psykiatriprofessor Norman Miller vid Augusta university i Georgia, USA och Thersilla Oberbarnscheidt, har analyserat 12 mycket omskrivna våldsbrott där gärningsmännen blivit psykotiska eller personlighetsförändrade efter långvarigt bruk av marijuana. I sex av fallen har de själva blivit dödade av polis eller säkerhetsvakt i samband med gripandet på grund av sitt mycket hotfulla beteende. (Man kan förstås diskutera om polisen hade kunnat agera på ett mildare sätt.) De andra sex fallen handlar om massmord genom påkörning med bil, terrorhandlingar (ett av fallen är Usama bin Ladin!) eller urskillningslöst skjutande. Det mest intressanta är kanske att anhöriga till de här personerna beskriver dem som vanligtvis lugna, artiga och beskedliga. Förklaringen kan ligga i THC:s (den rusgivande substansen i cannabis) specifika påverkan på hjärnan som kan utlösa psykoser, personlighetsförändring, aggressivitet och paranoia med sjuklig misstänksamhet. Artikelförfattarna varnar för den senaste tidens allt potentare marijuana, inklusive ”medicinsk marijuana” och förordar att man i fortsättningen tar cannabisanvändning med i beräkningen när man utreder våldshandlingar.²³

Pelle Olsson

¹ The New York Times 2017-05-27.

² Expressen 2017-08-12.

³ <http://www.thewire.com/national/2013/04/dzhokhar-tsarnaev-dealing-drugs/64529/>

⁴ <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/04/australian-mother-killed-eight-children-suffered-schizophrenia/>

⁵ http://www.svd.se/terrordaden-i-kopenhamn_4336035

⁶ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2900941/Who-Charlie-Hebdo-gunmen-Islamic-fanatics-claimed-Al-Qaeda-Yemen-shooting-12-dead.html>

⁷ <http://abcnews.go.com/US/details-emerge-orlando-nightclub-shooter-omar-mateen/story?id=39891550>
2016-06-15.

⁸ Dagens Nyheter 2017-05-15.

⁹ Ramström, J. (2009). Skador av hasch och marijuana. Statens folkhälsoinstitut. Sid 63-64.

¹⁰ Hoaken, PNS. & Stewart, SH. (2003). Drugs of abuse and the elicitation of human aggressive behaviour. *Addictive Behaviours*, 28(9): 1533-1554.

¹¹ Smith, PH. et al (2013). Marijuana withdrawal and aggression among a representative sample of U.S. marijuana users. *Drug & Alcohol Dependence*, 132(1-2): 63-68.

¹² Kouri, E. et al (1999). Changes in aggressive behavior during withdrawal from long-term marijuana use. *Psychopharmacology*, 143(3): 302-308.

¹³ Moore, TM. & Stuart GL. (2005) A review of the literature on marijuana and interpersonal violence. *Aggression and Violent Behavior*, 10: 171-192.

-
- ¹⁴ Vreugdenhil, C. et al (2003). Substance use, substance use disorders, and comorbidity patterns in a representative sample of incarcerated male Dutch adolescents. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 191(6): 372-378.
- ¹⁵ Fals-Stewart, W. et al (2003). Intimate partner violence and substance use: a longitudinal day-to-day examination. *Addictive Behaviors*, 28: 1555-1574.
- ¹⁶ Smith, PH. et al (2014). Couples' marijuana use is inversely related to their intimate partner violence over the first 9 years of marriage. *Psychol Addict Behav*, 28(3): 734-742.
- ¹⁷ Rodriguez-Arias, M. et al (2013). CB1 cannabinoid receptor-mediated aggressive behavior. *Neuropharmacology*, 75: 172-180.
- ¹⁸ De Sousa Fernandes, EB et al (2016). Subjective aggression during alcohol and cannabis intoxication before and after aggression exposure. *Psychopharmacology*. September. Volume 233, Issue 18, pp 3331–3340.
- ¹⁹ Marwaha, S., Gibbs, M. et al (2015). Cannabis use and mania symptoms; a systematic review and meta-analysis. *Journal of affective disorders*, 171: 39-47.
- ²⁰ Ansell, EB. et al (2015). Effects of marijuana use on impulsivity and hostility in daily life. *Drug and Alcohol Dependence*, 148: 136-142.
- ²¹ <http://yaledailynews.com/blog/2015/01/27/contrary-to-popular-perception-not-a-mellow-high/>
- ²² Schoeler, T et al (2016). Continuity of cannabis use and violent offending over the life course. *Psychol Med* 46(8): 1663-1677.
- ²³ Miller, NS. & Oberbarnsheidt, T. (2017). Marijuana and law. *Journal of Addiction Research & Therapy*, S11: 014.